

الحمد لله العزيز القهار، العالم بالاسرار الذي اصطفى سيد البشر سيدنا محمد بن عبد الله نبوته، ورسالته، وحذر جميع خلقه مخالفته فقال عز من قائل فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا وصلوات الله وسلامه عليه وآله وصحبه وأزواجه وذريته أجمعين.

بی تردید یکی از بزرگترین نعمتهایی که خداوند به انسانها ارزانی فرمود ؛ فرستادن پیامبران برای راهنمایی بشر بود.

همچنین امت آخر زمان را مورد عنایت بشری قرار داد و خاتم مرسلان و سردار پیامبران را برای ارشاد این امت برگزید پیامبری که بعثت پر برکتش تمام کاینات را نور باران کرد و ثمرات و نتایج بسیار مثبت و دیر پای را برای تمام مخلوقات به ارمغان آورد ، خداوند تبارک و تعالی در این باره می فرماید: ((لقد من الله على المومنين اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم يتلوا عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة و ان كانوا من قبل لفى ضلال مبين))^۱ خدا بر اهل ایمان منت گذاشت که رسولی از خود آنها در میان آنان برانگیخت که بر آنها آیات خدا را تلاوت کند و نفوس آنان را از هر نقص و آلائش پاک کند و به آنها احکام شریعت و حقایق حکمت بیاموزد هر آنچه از آن پیش گمراهی آنان آشکار بود.

اگر انسان ماده پرستی را کنار گذاشته و معنویت را در خودش غالب گرداند بوضوح در می یابد که بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم و وجود ایشان بزرگترین نعمتی است که خداوند با آن تمام اهل جهان را مورد عنایت قرار داده است که با یک بررسی مختصر این حقیقت ثابت میشود.

---

^۱ آل عمران : ۱۶۴

احترام انسانیت

قبل از ظهور اسلام انسان به عناوین مختلفی مورد تحقیر قرار میگرفت. گاهی خودش اسباب تحقیر و خواری خود را مهیا می کرد و با فراموش کردن عظمت و کرامت انسانی خود را به پای بتهای خود ساخته می انداخت و شخصیت خود را در مقابل آنها خورد می کرد.

گاهی با زنده به گور کردن دختران بدترین نوع تذلیل انسانی را به نمایش می گذاشت و زمانی با شراب خواری و از دست دادن عقل و هوش خود را از بام شرف انسانیت به پایین پرت می کرد و در هر دو صورت مرتکب انواع جرایم انسانی می شد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم با بیان توحید الهی انسان را با مقام والای انسانیت آشنا ساخت و در این راستا زحمات و مشکلاتی را متحمل شد که انسانهای عادی از تصور آن نیز بیم دارند. همچنین در پرتو دستورات الهی قانونی برای جامعه بشری وضع فرمود و با تحریم حکیمانه شراب و ممنوعیت زنده به گور کردن دختران شرف و عزت پایمال شده انسان را به او بازگرداند. در مسئله غلامی و بردگی نیز رسول اکرم صلی الله علیه وسلم روش حکیمانه ای را اختیار فرمود و اول دستور به شفقت و دلسوزی با غلامان داد و به این وسیله دیوار تنفر بین آقا و غلام را از میان برداشت و سپس با تشویق های مستمر پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم مردم داوطلبانه شروع به آزاد کردن غلامان خود کردند که این عمل خود منت بسیار بزرگی بر بشر و گام موثری در از بین رفتن مسئله بردگی به حساب می آید.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم تمام تعصبات قومی و قبیله ای و امتیازات نسل و رنگ را ریشه کن نمود و با این کار یکی دیگر از عوامل مهم ذلت بشر را از میان برداشت. از سوی دیگر با تعلیمات رسول اکرم صلی الله علیه وسلم شخصیت و جایگاه حقیقی زن در جامعه شناخته شد و زن که قبل از اسلام مانند زر و زمین جز ملکیت و دارایی مرد به شمار می آمد و در بعضی مذاهب و ادیان فقط وسیله لذت جویی بود بعد از اسلام به مقام بلند و رفیع (مادر) صعود می کند

و رسول خدا (ص) در موردش می فرماید: (الجنة تحت أقدام الأمهات) ^۲ که بهشت زیر پای مادران است؛ به مقام (همسر) می رسد و در احادیث زیادی راجع به رعایت حقوق همسر تاکید شده است. به مقام بلند (دختر) می رسد و رسول خدا (ص) می فرماید هر کس دو دختر داشته باشد و آنها رو خوب تربیت کند و همسران خوبی برایشان انتخاب کند به بهشت خواهد رفت.

اجرای عدالت

همچنین پیامبر اکرم (ص) برای اجرای عدالت اجتماعی و اقتصادی در جامعه برنامه هایی پیاده و تجویز کرد که عقل و تجربه انسانها از رسیدن به آنها عاجز بود. اگر خواسته باشیم در مورد تمام ارمغانهای جهانی و جاویدان بعثت رسول خدا (ص) سخن بگوییم بحث به درازا خواهد کشید پس برای نمونه به همین چند مورد بالا اکتفا می کنیم و به بحث اصلی مورد نظر در این نوشتار می پردازیم و آن اینکه شخصیتی که وجود مبارک و انورش این همه باعث خیر و برکت برای بشر بوده حقوقی نیز بر گردن انسانها به خصوص مسلمانان دارد یکی از حقوق استحکام بخشیدن به رابطه عاطفی خود با پیامبر اکرم (ص) می باشد.

محبوب خدا

رسول خدا (ص) در میان همه مخلوقات دنیا از همه بیشتر محبوب خداوند کریم هستند. خداوند از بین همه انسانها اعم از انبیا و دیگران فقط به زندگی و جان پیامبر اکرم (ص) قسم یاد فرموده است که این خود دلیل بر محبوبیت ایشان نزد خداوند می باشد.

---

^۲ کشف الخفاء ومزیل الإلباس المؤلف: إسماعیل بن محمد بن عبد الهادی الجراحی العجلونی الدمشقی، أبو الفداء (المتوفی):

۱۱۶۲هـ) الناشر: المكتبة العصرية: تحقیق: عبد الحمید بن أحمد بن یوسف بن هندوای

الطبعة: الأولى، ۱۴۲۰هـ - ۲۰۰۰م، عدد الأجزاء: ۲، ج ۱ ص ۳۸۷

در سوره حجر ارشاد می فرماید: ((لعمرك انهم لفي سكرتهم يعمهون)^۳ (ای پیغمبر !) به جان تو سوگند ! آنان در مستی (شهوت و جهالت) خود سرگردان بودند. حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما در تفسیر این آیه می فرماید: وعن ابن عباس رضی الله عنهما ما خلق الله تعالى نفسا أكرم على الله من محمد صلى الله عليه وسلم وما سمعت الله اقسام بحياة أحد غيره وفي التأويلات النجمية هذه مرتبة مانالها أحد من العالمين الا سيد المرسلين وخاتم النبيين عليه الصلاة والسلام من الأزل الى الابد وهو انه تعالى اقسام بحياته فاننا عن نفسه باقيا بربه كما قال تعالى إِنَّكَ مَيِّتٌ أَي مِيتَ عِنكَ حَيٌّ بِنَا وَهُوَ مَخْتَصٌ بِهَذَا الْمَقَامِ الْمَحْمُودِ .

چون نبی از هستیء خود سر بتافت ... فرق پاکش از لعمرك تاج یافت

داشت از حق زندگی در بندگی ... شد لعمرك جلوه آن زندگی

{خداوند هیچ کسی را خلق نکرد که در نگاهش محترم تر از پیامبر باشد و به همین دلیل به زندگی هیچ فردی غیر از پیامبر قسم یاد نکرد}^۴ در جایی دیگر به شهر مکه که محل سکونت پیامبر اکرم (ص) بوده قسم یاد میکند (لا اقسام بهذا البلد و انت حل بهذا البلد)^۵ سوگند به این شهر {مکه معظمه} در حال آنکه تو {ای رسول} در این شهر سکونت داری؛ و به همین علت خداوند بر همه مسلمانان لازم قرار داد که با پیامبر اکرم (ص) محبت و عشق بورزند تا جایی که ذات پر انور حضرت رسول اکرم (ص) را بر تمام کائنات ترجیح داده و ایشان را از تمام اهل دنیا بیشتر دوست بدارند و تا زمانی که این احساس بر کسی پیدا نشود ایمانش کامل نخواهد شد.

الله عز وجل در این باره می فرماید : قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ^۶ {ای رسول ما} بگو امت را که ای مردم اگر شما پدران و پسران و برادران و زنان و خویشاوندان خود را و

^۳ حجر : ۷۲

^۴ تفسیر روح البیان المؤلف: إسماعیل حقی بن مصطفی الإستانبولی الحنفی الخلوتی ، المولی أبو الفداء (المتوفی: ۱۱۲۷هـ) الناشر:

دار الفکر - بیروت ، ج ۴ ص ۴۷۹

^۵ سوره بلد : آیه ۱ و ۲

^۶ سوره توبه : ۲۴

اموالی که جمع کرده اید و اموال تجارت که کسادی آن بیمناک اید و منازل {عالی} که به آن دلخوش شده اید بیش از خدا و رسول و جهاد در راه او دوست می دارید منتظر باشید تا امر نافذ و {قضا حتمی} خدا جاری گردد خداوند فساق و بد کاران را هدایت نخواهد کرد.

مولانا مفتی محمد شفیع رحمه الله در تفسیر این آیه می فرماید {در این آیه روی سخن مستقیما با کسانی است که با وجود فرض شدن هجرت نتوانستند بر روابط دنیوی خود غالب آیند و در مقابل حکم خداوند مغلوب احساسات و عواطف مادی و دنیوی قرار گرفتند، ولی عموم الفاظ این آیه به تمام مسلمانان دستور می دهد که محبت خدا و رسولش را طوری در قلبهای خود جای دهند که محبت هیچ چیز و هیچ کس دیگری بر آن غالب نیاید و هر کسی که این اندازه محبت در قلب خود پیدا نکرد مستحق عذاب خواهد بود و باید منتظر گرفت خداوند باشد.

پیامبر اکرم (ص) نیز در احادیث مختلفی به لزوم این رابطه عاطفی بین خود و امت اشاره فرموده و آن را مکمل ایمان قرار داده است.

از حضرت انس رضی الله عنه روایت است که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: **لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَاَلِدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ**^۷
هیچ کس از شما مومن کامل نخواهد بود تا زمانی که من از پدرش و فرزندانش و تمام مردم در نظر او محبوبتر نباشم.

حضرت عمر رضی الله عنه دست در دست پیامبر گذاشته بود و فرمود: **لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي**

^۷ المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ، المؤلف: مسلم بن الحجاج أبو الحسن القشيري النيسابوري (المتوفى: ۲۶۱هـ) المحقق: محمد فؤاد عبد الباقي الناشر: دار إحياء التراث العربي - بيروت ، ج ۱ ص ۶۷.

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْآنَ يَا عَمْرُ. ^٨ ای رسول خدا یقیناً شما غیر از خودم از هر چیز و هر کس دیگر نزد من محبوبتر هستید اما پیامبر فرمودند: قسم به آن که روح من در دست قدرت اوست تا وقتی که من از خودت نیز نزد تو محبوبتر نباشم ایمان تو کامل نخواهد بود.

حضرت عمر رضی الله عنه با اندکی فکر گفت ای رسول خدا حالا شما از خود من نیز نزد من محبوبتر هستید پیامبر (ص) فرمودند (الآن یا عمر) ای عمر حالا ایمان تو کامل شد. البته ذکر این نکته لازم است که خداوند هیچ انسانی را مکلف به کاری که از قدرت او خارج باشد نمیکند و محبت نیز که عمل قلب است در اختیار و تصرف انسان نیست به همین علت علما می فرمایند: که مراد از محبت با رسول الله (ص) که در آیات و احادیث ذکر شده است محبت اختیاری است نه غیر اختیاری. یعنی ممکن است احساسات و عواطف کسی به طور غیر اختیاری با فرزندانش بیشتر باشد ولی هر جا که این احساسات و عواطف در مقابل دستورات رسول خدا قرار میگیرند و مانع عمل کردن به رهنمودهای پیامبر میشوند آن شخص همه چیز را فدای حکم خدا و رسول می کند و محبت پدری و فرزندی را نادیده می گیرد. به عبارت دیگر میتوان گفت که مراد محبت عقلی است نه محبت طبعی یعنی عقل انسان تقاضا می کند که محبت رسول خدا (ص) باید از محبت همه دنیا بیشتر باشد زیرا دو چیز سبب محبت می شوند یکی جمال و دیگری کمال و این دو چیز به طوری کامل و به نحو احسن فقط در وجود پر برکت پیامبر اکرم (ص) دیده می شود چنانکه یکی از صحابه می فرماید در شب چهاردهم ماه به قرص ماه و صورت پر نور پیامبر اکرم (ص) می نگریستم و یقین کردم که صورت مبارک رسول خدا (ص) خیلی زیباتر از قرص ماه است. از نظر کمال نیز تاریخ بشر هیچ شخصیتی را بالاتر و جامع تر از پیامبر اکرم (ص) به یاد ندارد.

---

٨ الأنوار فی شمائل النبی المختار المؤلف: محیی السنه، أبو محمد الحسین بن مسعود بن محمد بن الفراء البغوی الشافعی (المتوفی:

٥١٦هـ)، تحقیق: الشیخ ابراهیم الیعقوبی، الناشر: دار المکتبی - دمشق

الطبعة: الأولى، ١٤١٦ هـ - ١٩٩٥ م، عدد المجلدات: ٢، ج ١ ص ٧٦٥

لذا به مقتضای عقل محبت با پیامبر باید بیشتر از محبت با تمام دنیا باشد.

علائم و نشانه های محبت

مسلمان باید محبت واقعی و عشق حقیقی نسبت به پیامبر اکرم (ص) را در قلب خود پیدا کند. نه اینکه فقط با زبان ادعای محبت کند و در عمل هیچ اثری از آن وجود نداشته باشد. زیرا چنین محبت زبانی در نزد خداوند معتبر نیست و او از احوال قلب انسان خوب آگاه است. محبت و عشق واقعی و قلبی علائمی دارد که به وسیله آن می توان به وجود این احساس روانی پی برد و ما به طور نمونه بعضی از این علائم را یادآور می شویم.

۱ پیروی کامل

از جمله آثار محبت با حضرت رسول (ص) اتباع کامل و پیروی دقیق از تعلیمات نبوی است. بی تردید کسی که ادعای محبت و عاشق بودن می کند ولی گفته های محبوب و معشوق در نظرش اهمیتی ندارد و به دستورات او توجهی نمی کند از نظر هر شخص عاقلی دروغگو و مدعی عشق دروغین می باشد.

به قول شاعر^۹: تعصی الاله و أنت تظهر حبه ... هذا لعمری فی الفعال بدیع

لو كان حبك صادقا لأطعته ... إن المحب لمن يحب مطيع

و در روایتی دیگر تعصی الرسول و أنت تظهر حبه ، قسم به جان خودم خیلی عجیب است که اظهار محبت با پیامبر را می کنی در حالی که دستورات ایشان را به جای نمی آوری.

اگر محبت تو واقعی می بود از او پیروی می کردی زیرا محب و عاشق همیشه فرمان بردار محبوب خود است.

^۹ تفسیر غرائب القرآن و رغائب الفرقان المؤلف: نظام الدین الحسن بن محمد بن حسین القمی النیسابوری (المتوفی: ۸۵۰هـ) ، المحقق: الشیخ زکریا عمیرات ، الناشر: دار الکتب العلمیه - بیروت ، الطبعة: الأولى - ۱۴۱۶ هـ ج ۱ ص ۴۶۲.

خداوند در قرآن کریم می فرماید : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا .^{۱۰} ای اهل ایمان خدا و رسول و فرمانداران (از طرف خدا و رسول) را اطاعت کنید.

در این آیه برای پیروی از دستورات رسول لفظ (اطیعوا) را دوباره ذکر فرموده تا اهمیت اتباع از پیامبر را روشن سازد. صحابه و محبان واقعی پیامبر اکرم (ص) به جهت عشق حقیقی که با حضرت رسول داشتند هیچ وقت در انجام فرمان پیامبر و اتباع کامل از روش زندگی ایشان تردیدی به خود راه نمی دادند. مسأله تحویل قبله و تحریم شراب و صدها نمونه دیگر شاهد این مدعا می باشند. آنها حتی حاضر نبودند که کوچک ترین عادت طبیعی پیامبر را نیز ترک کنند زمانی که حضرت حذیفه بن یمان رضی الله عنه همراه هیئتی برای مذاکره با کسری امپراطور بزرگ ایران به دربارش رفته بودند در وقت غذا خوردن لقمه ای از دست حذیفه به پایین افتاد حضرت حذیفه رضی الله عنه طبق دستور و تربیت پیامبر (ص) خواستند آن لقمه را که رزق الهی است بردارند شخصی اشاره کرد که این کار خلاف اداب مجلس کسری است.

حضرت حذیفه جمله ای فرمود که با آن غرور آن شاه بزرگ را به خاک مالید فرمود: (أ اترک سنه رسول (ص) لهولاء الحمقى ؟) آیا به خاطر این نادانان سنت حبیب خود را ترک کنم؟ رسول خدا (ص) در مسجد نبوی مشغول خطبه بودند چند نفر در کنار دیوار مسجد ایستاده و به ارشادات آن حضرت گوش می دادند پیامبر خطاب به آنها فرمود که بنشینید حضرت عبدالله بن مسعود به طرف مسجد می آمد و هنوز وارد نشده بود که صدای پیامبر به گوش ایشان رسید فوراً همان جا نشست.

---

^{۱۰} سوره نساء آیه ۵۹

حضرت عبدالله بن مسعود به خوبی می دانست که منظور پیامبر کسانی هستند که داخل مسجد ایستاده هستند ولی اتباع کامل از پیامبر به ایشان اجازه قدم برداشتن نداد.

۲) احترام و تعظیم رسول

محب همیشه احترام خاصی را نسبت به محبوبش در اعماق قلب خود احساس می کند و به هیچ وجه حاضر نیست کلمه ای بر خلاف محبوب خود بشنود و تحمل نماید. او هر عمل و کار محبوب را به دیده تحسین و احترام می نگرد و در حضور و غیاب او عزت و عظمتش را حفظ می کند. لذا یکی از علائم محبت و عشق واقعی به پیامبر اکرم (ص) این است که هر مسلمان در هر موقعیت عظمت و بزرگی حضرت رسول و ادب و احترام نسبت به آن حضرت را حفظ کند و نه تنها این بلکه هر چیز و هر کسی که به نوعی با پیامبر اکرم (ص) تماس و نسبتی داشته است را به دیده احترام بنگرد و از هر گونه حرف و کاری که منافی تعظیم رسول (ص) باشد پرهیزد. خداوند تبارک و تعالی در آیات زیادی نسبت به احترام و تعظیم رسول (ص) تأکید فرموده است.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا^{۱۱} ما تو را به عنوان گواه و مژده رسان و بیم دهنده فرستاده ایم (ما محمد را به سوی شما مردمان فرستاده ایم) تا به خدا و پیغمبرش ایمان بیاورید و خدا را (با یاری دادن دینش) یاری کنید و او را بزرگ دارید و سحر گاهان و شامگاهان به تسبیح و تقدیسش پردازید.

بعضی مفسرین هر سه لفظ تسبیح و توقیر و تعزیر (یاری نمودن) را راجع به خداوند کرده اند و بعضی دیگر گفته اند که تسبیح راجع به خداوند و توقیر (تعظیم) و تعزیر راجع به رسول است که در این صورت خداوند به بندگان دستور میدهد که نسبت به مقام والای نبوت و رسالت اظهار احترام کنند.

^{۱۱} سوره توبه: آیه ۸-۹

در جای دیگر می فرماید: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ^{۱۲} (یا ایهاالذین امنوا لا ترفعوا اصواتکم فوق صوت النبی ولا تجهروا له بالقول کجهر بعضکم لبعض ان تحبط اعمالکم و انتم لا تشعرون) ای کسانی که ایمان آورده‌اید! صدای خود را از صدای پیغمبر بلندتر نکنید، و همچنان که با یکدیگر سخن می گوئید، با او به آواز بلند سخن مگوئید، تا نادانسته اعمالتان بی‌اجر و ضایع نشود.

ابن قیم رحمه الله^{۱۳} می فرماید: که اگر صحبت کردن با صدای بلند با پیامبر می تواند سبب ضایع شدن اعمال نیک انسان شود پس رأی و عقل خود و یا سیاست و دانستن خود را بر خواسته های پیامبر قدم داشتن نیز اعمال را از بین می برد.

در ادامه گفتگوی نرم و آهسته با پیامبر را جزو تقوی قرار داده و می فرماید: إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ^{۱۴}. آنان که صدای خود را نزد پیغمبر خدا پائین نموده و آهسته برمی آورند، کسانی‌اند که خداوند دل‌هایشان را برای پرهیزگاری پاکیزه و ناب داشته است. ایشان آمرزش سترگ و پاداش بزرگی دارند.

حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه بعد از نزول این آیه فرمود "به خدا قسم من از این به بعد مانند کسی که سرگوشی میکند با پیامبر حرف خواهم زد.

^{۱۲} سوره حجرات آیه ۲

^{۱۳} إعلام الموقعين عن رب العالمين، المؤلف: محمد بن أبي بكر بن أيوب بن سعد شمس الدين ابن قيم الجوزية (المتوفى: ۷۵۱هـ)

، تحقيق: محمد عبد السلام إبراهيم، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت

الطبعة: الأولى، ۱۴۱۱هـ - ۱۹۹۱م.

^{۱۴} سوره حجرات: آیه ۳

مولانا مفتی محمد شفیع رحمہ اللہ بہ نقل از ابوبکر ابن عربی می فرماید کہ احترام و ادب پیامبر در زندگی و همچنین بعد از وفات واجب است لذا صحبت کردن با صدای بلند در مقابل قبر آن حضرت (ص) نیز خلاف ادب است^{۱۵} و مسلمان باید از آن پرهیز کند.

همچنین احترام رسول خدا (ص) تقاضا می کند کہ در هر مجلسی کہ گفته ها و احادیث ایشان قرائت میشود احترام و تعظیم آن مجلس کاملاً رعایت گردد.

همچنین باید با اهل بیت آن حضرت و اصحاب و یاران آن حضرت نیز محبت ورزید و بہ آنان احترام گذاشت. عروہ بن مسعود ثقفی کہ در صلح حدیبیہ اصحاب پیامبر (ص) را دیده بود احترام آنها نسبت بہ پیامبر را این گونه برای قریش بہ تصویر می کشد (ای قوم بارها نزد کسری و قیصر رفتم ولی هیچ پادشاهی را ندیدم کہ این گونه مورد تعظیم درباریان خود قرار گیرد آن گونه کہ محمد (ص) در دلهای اصحاب خود جای گرفته است. اصحاب او آب دهانش را قبل از رسیدن بہ زمین بر میگیرند. زمانی دستور می دهد ہمگی برای انجام آن می شتابند. وقتی وضو می گیرد برای آب وضویش از ہم سبقت می گیرند گویا بین آنها درگیری رخ خواهد داد. با سکوت کامل بہ سخنانش گوش می دهند و بہ پاس ادب کسی بہ او خیره نمی شوند.)^{۱۶}

۳) دفاع از سنت رسول

عمل بہ دستورات نبوی و دفاع از تعلیمات حضرت رسول اکرم (ص) از دیگر علائم محبت و الفت با پیامبر است. کسی کہ ادعای عشق رسول را دارد باید در راه نشر برنامه ها و فرامینی کہ پیامبر از جانب خدا برای سعادت بشریت آورده اند و زحمات طاقت فرسایی را برای آن متحمل شدند کوشا باشد.

^{۱۵} معارف القرآن، محمد شفیع عثمانی، ناشر اداره المعارف، ج ۸ ص ۷۲

^{۱۶} صحیح البخاری د، المؤلف: محمد بن إسماعیل أبو عبدالله البخاری الجعفی المحقق: محمد زهیر بن ناصر الناصر

الناشر: دار طوق النجاة (مصورة عن السلطانية بإضافة ترقيم محمد فواد صحیح بخاری، کتاب الشروط، باب شرط فی الجهاد

طرز زندگی پیامبر را اولاً در تمام زوایای زندگی خود پیاده کند و با عشق به پیامبر به تمام سنت های نبوی عامل باشد و در مرحله بعد دیگران را به این کار دعوت کند و با حکمت و ملاحظت مردم را از کارهای خلاف سنت باز دارد و در این راه هرچه بیشتر سعی کند رضایت پیامبر(ص) را بیشتر جلب خواهد کرد.

۴) ذکر رسول صلی الله علیه و سلم

در باب محبت قانون این است که (من أحب شیئا أكثر ذكره) کسی که چیزی را دوست دارد به کثرت از آن یاد میکند.

محب همیشه به یاد محبوب است و فکر محبوب هیچ وقت از صفحه ذهنش دور نمی شود و هر وقت ذکر و یاد محبوب بر لب هایش جاری می شود.

کسی از مجنون که با چوبی در حال خط کشیدن روی زمین بود پرسید که مشغول چه کاریست گفت :

نقش نام لیلی می کنم   خاطر خود را تسلی می کنم

پس وقتی انسان در عشق و محبت مجازی و مادی تا این حد پیش می رود درباره محبوب حقیقی و واقعی چه حالی باید داشته باشد. خداوند ذکر پیامبر را عبادت قرار داده و به مسلمانان دستور می دهد که به یاد حضرت رسول باشند و همواره بر او درود بفرستند.

روزی پنج مرتبه در اذان که یکی از بزرگترین شعائر دین است نام مبارک حضرت رسول (ص) تکرار می شود. در همه نمازها نیز شهادت به رسالت آن حضرت و درود و سلام بر ایشان نیز یاد اور همین نکته است که مسلمانان هیچ لحظه ای بدون یاد محبوب حقیقی خود باشد ، در حدیث نیز آمده است که رسول خدا (ص) فرمودند: که هر کس یک مرتبه بر من درود بفرستد خداوند ده مرتبه رحمت خود را بر او نازل می فرماید.

حکیم الامت مولانا اشرف علی تھانوی رحمہ اللہ می فرماید: کہ اگر ذکر رسول عبادت نمی بود باز ہم تقاضای عقل این بود کہ مسلمانان ہر وقت یاد حضرت پیامبر اکرم (ص) را در قلب خود تازہ داشتہ باشند زیرا ادعای محبت بدون اینکہ یادی از محبوب در خاطر باشد ادعایی دروغین است. وانسان نباید در این مورد هیچ قید و شرطی را بر خود لازم گرداند و ذکر پیامبر را منحصر بہ مواقع یا مجالس بخصوصی قرار دہد زیرا کہ این رسوم باعث کاهش یاد پیامبر می شوند و بر خلاف قانون محبت است کہ (اذا جاءت الألفه رفعت الکلفه) محبت کہ آمد تکلف ہا از بین میرود ، پس ہر جا و ہر وقت باید بہ یاد محبوب واقعی بود .

بہ قول شاعر: یک چشم زدن غافل از آن شاہ نباشی شاید نگاہی کند آگاہ نباشی

۵) شوق دیدار رسول صلی اللہ علیہ وسلم

یکی دیگر از علائم محبت این است کہ محب برای دیدار محبوب ہمیشہ بی قرار و بی تاب است و فراغش جانسوز و جانگداز.

صحابہ کرام چونکہ دوست داران و عاشقان واقعی پیامبر اکرم (ص) بودند دیدار و ہمراہی با حضرت رسول (ص) بزرگترین آرزوی آنان بود. یکی از اصحاب کہ بعد از وفات پیامبر (ص) بینایی خود را از دست دادہ بود می فرماید: (چشمانم را بہ خاطر این دوست داشتم کہ می توانستم با آنها محبوبم حضرت رسول (ص) را ببینم حالا کہ ایشان در میان ما نیستند هیچ غمی برای از دست رفتن بینایم ندارم).

حضرت عمار بن زیاد در جنگ احد بہ شدت زخمی شدہ بود در آخرین لحظہ ہای زندگی کہ با مرگ دست و پنجہ نرم می کرد از ایشان در مورد آخرین آرزویش پرسیدہ شد فرمود: آرزوی دیدار حضرت پیامبر (ص) را دارم پیامبر اکرم (ص) بر بالین حضرت عمارہ حاضر شدند ، حضرت عمارہ با زحمت بدن خود را بہ طرف پیامبر کشید و سرش را روی پای رسول اکرم

(ص) نهاد و گفت آرزوی من برآورده شد.^{۱۷} برای ما تهی دستان قسمت زیارت قبر حضرت رسول (ص) باعث تسکین خاطر است و پیامبر اکرم (ص) نیز برای تسلی عاشقانی که موفق به دیدار آنحضرت نگشته اند این مژده را بیان فرموده است که (من زارنی بعد مماتی فکانما فیه حیاتی)^{۱۸} کسی که بعد از مرگم به زیارت من بیاید گویا در زندگی مرا ملاقات کرده است. بسیاری از عاشقان راستین رسول اکرم (ص) در این زمان نیز هستند که همانند ماهی دور افتاده از آب برای رسیدن به زیارت قبر محبوب حقیقی خود بی تاب هستند و یک لحظه در کنار روضه مبارک بودن بر ایشان به منزله آب حیات است.

شیخ احمد رفاعی رحمه الله یکی از عاشقان و دلسوخته گان رسول اکرم (ص) با چند تن از اطرافیان به زیارت قبر و روضه مبارک حضرت رسول (ص) میرود و با کمال ادب سلام میگوید: (السلام علیک یا جدی) از روضه أظهر جواب می آید: (و علیک السلام یا ولدی). شیخ رفاعی در حالت وجد بی اختیار این اشعار را می خواند:

فی حال البعد روحی کنت أرسلها   تقبل الارض عنی و هی نائبتی

فهذه دولة الاشباح قد حضرت   فامدد یمینک کی تحظى بها شفتی.

وقتی از شما دور بودم روحم را به نیابت برای بوسه زدن بر آستان شما می فرستادم حالا خودم به خدمت رسیدم پس دست مبارک را دراز کنید تا لب هایم نیز از این نعمت بهره مند گردند.

^{۱۷} الأدب المفرد، المؤلف: محمد بن إسماعیل بن إبراهيم بن المغيرة البخاری، أبو عبد الله (المتوفی: ۲۵۶هـ)

المحقق: محمد فؤاد عبد الباقي الناشر: دار البشائر الإسلامية - بیروت الطبعة: الثالثة، ۱۴۰۹ - ۱۹۸۹ عدد الأجزاء: ۱

^{۱۸} سنن الدارقطني، المؤلف: أبو الحسن علی بن عمر بن أحمد بن مهدی بن مسعود بن النعمان بن دینار البغدادي الدارقطني (المتوفی: ۳۸۵هـ)

حققه وضبط نصه وعلق علیه: شعيب الارتووط، حسن عبد المنعم شلبي، عبد اللطيف حرز الله، أحمد برهوم

الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ۱۴۲۴ هـ - ۲۰۰۴ م ، عدد الأجزاء: ۵

شاهدین این روایت کرده اند که بلافاصله دستی نورانی از قبر بیرون آمد و شیخ بر آن بوسه زد و همان جا بیهوش شد و افتاد.^{۱۹}

حافظ ابن حجر عسقلانی رحمه الله پنج مورد از علائم عشق به رسول (ص) را چنین بیان میکند.

۱- سعی برای دیدار پیامبر (ص)

۲- حمایت و تایید سنت رسول (ص)

۳- دفاع از شریعت

۴- طرد مخالفین پیامبر (ص)

۵- امر به معروف و نهی از منکر^{۲۰}

قَالَ الْقَاضِي عِيَّاضٌ رَحِمَهُ اللَّهُ وَمِنْ مَحَبَّتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُصْرَةُ سُنَّتِهِ وَالذَّبُّ عَنْ شَرِيْعَتِهِ وَتَمَنِّي حُضُورِ حَيَاتِهِ فَيَبْدُلُ مَالَهُ وَنَفْسَهُ دُونَهُ قَالَ وَإِذَا تَبَيَّنَ مَا ذَكَرْنَاهُ تَبَيَّنَ أَنَّ حَقِيقَةَ الْإِيْمَانِ لَا يَتِمُّ إِلَّا بِذَلِكَ وَلَا يَصِحُّ الْإِيْمَانُ إِلَّا بِتَحْقِيقِ إِغْلَاءِ قَدْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْزِلَتِهِ عَلَى كُلِّ وَالِدٍ وَوَلَدٍ وَمُحْسِنٍ وَمُفْضَلٍ وَمَنْ لَمْ يَعْتَقِدْ هَذَا وَاعْتَقَدَ سِوَاهُ فَلَيْسَ بِمُؤْمِنٍ هَذَا كَلَامُ الْقَاضِي رَحِمَهُ اللَّهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ

قاضی عیاض می فرماید " یاری کردن سنت رسول دفاع از شریعتی که بر ایشان نازل شده و تمنای وجود در عصر پیامبر برای فدا شدن با جان و مال از جمله علائم محبت با پیامبر اکرم (ص) می باشد.^{۲۱}

^{۱۹} خطبات حکیم الأمة، ج ۳۱ ص ۱۵۶ اداره تألیفات اشرفیه.

^{۲۰} فتح الباری شرح صحیح البخاری، المؤلف: أحمد بن علی بن حجر أبو الفضل العسقلانی الشافعی، الناشر: دار المعرفة - بیروت، ۱۳۷۹

رقم کتبه و أبوابه و أحادیثه: محمد فؤاد عبد الباقي، قام بإخراجه و صححه و أشرف علی طبعه: محب الدین الخطیب، عدد الأجزاء: ۱۳ باب حب النبي، ج ۱ ص ۵۹.

منايع و ماخذ

- قرآن الكريم

١- الأدب المفرد ، المؤلف: محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة البخارى، أبو عبد الله (المتوفى: ٢٥٦هـ) ، المحقق: محمد فؤاد عبد الباقي الناشر: دار البشائر الإسلامية - بيروت

الطبعة: الثالثة، ١٤٠٩ - ١٩٨٩ عدد الأجزاء: ١

٢- إعلام الموقعين عن رب العالمين ، المؤلف: محمد بن أبي بكر بن أيوب بن سعد شمس الدين ابن قيم الجوزية (المتوفى: ٧٥١هـ) ، تحقيق: محمد عبد السلام إبراهيم ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت

٣- الأنوار فى شمائل النبي المختار المؤلف: محيى السنه، أبو محمد الحسين بن مسعود بن محمد بن الفراء البغوى الشافعى (المتوفى: ٥١٦هـ) ، تحقيق: الشيخ إبراهيم اليعقوبى ، الناشر: دار المكتبي - دمشق

٤- تفسير روح البيان المؤلف: إسماعيل حقى بن مصطفى الإستانبولى الحنفى الخلوتى ، المولى أبو الفداء (المتوفى: ١١٢٧هـ) الناشر: دار الفكر - بيروت ،

٥- تفسير غرائب القرآن ورغائب الفرقان المؤلف: نظام الدين الحسن بن محمد بن حسين القمى النيسابورى (المتوفى: ٨٥٠هـ) ، المحقق: الشيخ زكريا عميرات ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت ، الطبعة: الأولى - ١٤١٦ هـ

٦- خطبات حكيم الأمة ، ج ٣١ ص ١٥٦ اداره تأليفات أشرفيه .

---

٢١ المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج ، المؤلف: أبو زكريا محيى الدين يحيى بن شرف النووى (المتوفى: ٦٧٦هـ) الناشر: دار إحياء التراث العربى - بيروت ، الطبعة: الثانية، ١٣٩٢ ، عدد الأجزاء: ١٨ (فى ٩ مجلدات) ، ج ٢ ص ١٦ باب وُجُوبِ مَحَبَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرَ مِنَ الْأَهْلِ .

- ٧- سنن الدارقطني ، المؤلف: أبو الحسن علي بن عمر بن أحمد بن مهدي بن مسعود بن النعمان بن دينار البغدادي الدارقطني (المتوفى: ٣٨٥هـ) حققه وضبط نصه وعلق عليه: شعيب الارنؤوط، حسن عبد المنعم شلبي، عبد اللطيف حرز الله، أحمد برهوم الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت - لبنان ، الطبعة: الأولى، ١٤٢٤ هـ - ٢٠٠٤ م ، عدد الأجزاء: ٥
- ٨- صحيح البخاري د، المؤلف: محمد بن إسماعيل أبو عبدالله البخاري الجعفي المحقق: محمد زهير بن ناصر الناصر
- ٩- فتح الباري شرح صحيح البخاري ، المؤلف: أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي ، الناشر: دار المعرفة - بيروت، ١٣٧٩ ، رقم كتبه وأبوابه وأحاديثه: محمد فؤاد عبد الباقي ، قام بإخراجه وصححه وأشرف على طبعه: محب الدين الخطيب ، عدد الأجزاء: ١٣
- ١٠- كشف الخفاء ومزيل الإلباس المؤلف: إسماعيل بن محمد بن عبد الهادي الجراحي العجلوني الدمشقي، أبو الفداء (المتوفى: ١١٦٢هـ) الناشر: المكتبة العصرية تحقيق: عبد الحميد بن أحمد بن يوسف بن هندأوى
- ١١- المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ، المؤلف: مسلم بن الحجاج أبو الحسن القشيري النيسابوري (المتوفى: ٢٦١هـ) المحقق: محمد فؤاد عبد الباقي الناشر: دار إحياء التراث العربي - بيروت ،
- ١٢- معارف القرآن ، محمد شفيق عثمانى ، ناشر اداره المعارف ،
- ١٣- المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج ، المؤلف: أبو زكريا محيي الدين يحيى بن شرف النووي (المتوفى: ٦٧٦هـ) ، الناشر: دار إحياء التراث العربي - بيروت ، الطبعة: الثانية، ١٣٩٢ ، عدد الأجزاء: ١٨ (في ٩ مجلدات)